

ЗАСОБИ МОВЛЕННЄВОЇ ВИРАЗНОСТІ В АВТОБІОГРАФІЧНИХ ТЕКСТАХ

Лінгвістичне дослідження автобіографій лауреатів Нобелівської премії дозволяє виділити цілу низку притаманних їм особливостей, однією з яких є аксіологічне забарвлення. Текстовий матеріал показує, що предметом оповіді є сама особистість, родина, навчальні заклади, колеги, друзі, певні етапи професійної, наукової діяльності, тощо. Усі вище названі події, предмети та особистості описуються з позитивною оцінкою, при чому об'єкти і явища позитивної забарвленості становлять 80% у порівнянні з об'єктами і явищами негативної забарвленості.

Оцінка, емоційність і експресивність можуть передаватися у тексті шляхом вживання певних лексичних одиниць і їх особливого розташування у реченні, тобто, через використання різноманітних засобів мовленнєвої виразності, що, в свою чергу, дозволяє досягти низки прагматичних ефектів.

Автор досягає прагматичного впливу на реципієнта завдяки використанню різних стилістично маркованих засобів, насамперед, епітету, метафори, алюзії, гіперболи, алітерації, астеїзму.

Варто відзначити, що стилістична майстерність є притаманною навіть і автобіографіям, написаним науковцями – представниками точних наук, які не є спеціалістами у сфері мовної виразності.

Так, наприклад, використання алюзій

- літературних: *To chemists who've attended my seminars, she is permanently six years old, the familiar Alice in Wonderland who gazes at the huge book of Looking Glass Sugars* (K. Barry Sharpless);

- історичних: *All too common attitudes and approaches seem to have progressed little since the days of Galileo* (Paul D. Boyer).
свідчить про ерудицію автора і насичує текст особливою образністю.

Виразність висловлення може досягатися і завдяки використанню оксиморона, з поєднанням лексем аксіологічно позитивної й аксіологічно негативної забарвленості, як, наприклад:

So I taught myself calculus. I was terribly proud of this at the time (Robert B. Laughlin).

Використання астеїзму посилює складний змістовий вимір тексту, надаючи йому асоціативності [1]:

As Myron is fond of observing, "Sometimes the early bird gets the worm ... and sometimes, it gets frozen." (Robert C. Merton).

Трансформовані фразеологізми збагачують висловлення образністю, виразністю, емоційним забарвленням:

My teachers in high school, college, graduate school, and my postdoctoral advisor Pat Thaddeus have led me to water and urged me to drink (John C. Mather).

Метою вживання гіперболи є прагнення посилити увагу до того, що автор вважає важливим і хоче особливо виділити:

In those days industry would hire any chemist that could breathe (William S. Knowles).

A separate room one floor below us housed this mammoth collection of serial electron micrographs (Martin Chalfie).

Використання антитези в фінальній позиції висловлення привертає до нього особливу увагу:

My undergraduate education was both good and bad (Martin Chalfie).

В аналізованих текстах було виявлено вживання стилістичних конвергенцій різних конфігурацій, прагматичним ефектом чого є підвищення виразності, яскравості створених образів, майстерності в розкритті висловлюваних ідей і думок.

Під стилістичною конвергенцією ми розуміємо накопичення і сполучення різних стилістичних засобів, що надає висловленню особливої експресивності [2: 70-71] і є певним сигналом для читача про важливість авторської думки. Компонентами стилістичної конвергенції найчастіше виступають тропи в різноманітних комбінаціях, які детерміновані волею мовця.

Завдяки використанню багатоконпонентних конвергенцій виразність стилістичних фігур концентрується, підсилюється і сприяє точності, яскравості вираження авторської думки, наприклад:

I had just a little more money than the minimum (James A. Mirrlees).

Основними компонентами конвергенції у наведеному вище прикладі є алітерація, гіпербола та градація, які з особливою емоційністю підкреслюють грошову скруту автора і надають тексту особливої виразності.

Отже, важливою рисою аналізованих автобіографічних дискурсів є особливості їх стилістичного забарвлення. Засоби мовленнєвої виразності вживаються продуцентами автобіографічного дискурсу з метою привернення уваги, підкреслення значущості сказаного й підсилення емоційного впливу на реципієнта.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ:

1. Словник тропів і стилістичних фігур. – К.: Академія, 2011. - ...с.
2. Риффатер М. Критерии стилистического анализа / М. Риффатер// Новое в зарубежной лингвистике. – М.: Прогресс, 1980. – Вып. IX. Лингвостилистика. – С. 69-97.
3. Джерело ілюстративного матеріалу. Autobiographies [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.Nobelprize.org>